

VAN OVERVERHITTING GEEN SPRAKE MEER

Klimaatverandering op arbeidsmarkt

Alleen als 'het precies past' kunnen zeer ervaren accountants nog van baan veranderen. Assistenten liggen iets beter in de markt en jonge AA's die naar het bedrijfsleven willen, zitten helemaal goed. Werkgevers zijn uiterst kieskeurig geworden. "De accountantssector staat weer met beide benen op de grond, de gekkigheid is verdwenen."

TEKST ANNEGREET VAN BERGEN | BEELD CORBIS

Voorlopig bestaat hij niet meer: de zinderende arbeidsmarkt waarop accountants - ongeacht ervaring, specialisatie of tarief - de gevraagde jongens en meisjes waren. Tegelijk is er dus ook een eind gekomen aan de krappe arbeidsmarkt waarop naarstig naar accountants zoekende werkgevers blij waren met vrijwel elke kandidaat die zich bij hen meldde, terwijl ze zich in allerlei bochten wroongen om hun medewerkers te boeien en te binden. Sinds het uitbreken van de kredietcrisis is er op de financiële arbeidsmarkt sprake van een klimaatverandering. Van oververhitting is absoluut geen sprake meer. In 2010 was het er ronduit kil. Diverse betrokkenen verwachten dat het niet lang meer zo fris zal blijven, maar voorlopig zal het er niet meer zo warm aan toe gaan als een paar jaar geleden.

DALENDE OMZETTEN

De cijfers liegen er niet om. De accountancy wordt sinds de kredietcrisis geplaagd door stagnerende en

BARRY DE WILDE (SRA): 'DE VRAAG NAAR ASSISTENT-ACCOUNTANTS STIJGT.'

soms zelfs dalende omzetten, terwijl er grote druk op de tarieven bestaat. Dat vertaalt zich - met name bij de grote kantoren - in een kleinere personeelsbezetting (zie kader 'Zware klappen bij de big four'). De big four voelden als eerste de gevolgen van de kredietcrisis. Pas in 2010 werden de middelgrote en kleine kantoren getroffen door omzetzalingen. In dat jaar registreerde het CBS een krimp van -1,3 procent in de gehele accountancy- en administratieve dienstverlening, terwijl er in 2009 nog sprake was van een lichte stijging van twee procent (zie kader 'Daling van omzetten').

LAATCYCLISCH

Deze cijfers illustreren dat de accountancy een 'laatcyclische' sector is. Dat wil zeggen dat de gevolgen

ZWARE KLAPPEN BIJ BIG FOUR

Voor de big four hebben door de kredietcrisis grote klappen opgelopen. Zij hadden te kampen met omzetzalingen van tot wel tien procent (deels als gevolg van druk op de tarieven). Dit bleef niet zonder gevolgen voor het personeelsbestand.

	Aantal fte's 2009-2010	Aantal fte's 2008-2009	Omzet 2009-2010 (in mln.)	Omzet 2008-2009 (in mln.)
Deloitte	4.385	4.849	€ 630,5	€ 709,1
Ernst & Young	3.702	4.148	€ 660,5	€ 719,5
KPMG	3.928	4.186	€ 635,4	€ 676,1
PwC	4.457	4.643	€ 685,9	€ 756,7

Bron: Jaarverslagen

van de kredietcrisis, anders dan in de meeste sectoren, met vertraging voelbaar zijn geworden. Daarbij hobbelen de kleinere kantoren achter de grote jongens aan. “Met name de samenstel-plus-kantoren hebben doorgaans een behoorlijke werkvoorraad. Die achterstand lopen ze bij een neergaande economie altijd eerst in voordat ze gaan merken dat er klanten zijn weggevalen”, verklaart Johan Visser het verschil. Visser kent de financiële arbeidsmarkt van binnenuit. Hij had meer dan twintig jaar een bureau dat financiële specialisten werft en selecteert.

Volgens Barry de Wilde, consultant werving en selectie bij de branchevereniging van mkb-accountantskantoren SRA, zijn dit soort kleinere kantoren sowieso beter bestand tegen economische schokken. Ze hebben minder overhead. Door hun lagere kosten kunnen ze lagere tarieven hanteren. Daarom zijn nogal wat klanten uit kostenoverwegingen van grotere kantoren overgestapt naar kleinere. Bovendien zijn de medewerkers van kleinere kantoren vaak generalisten die op verschillende terreinen kunnen worden ingezet. Daarnaast verkeerde een aantal van de kleinere kantoren vóór de crisis in de luxe positie dat ze klanten moesten weigeren.

BODEM BEREIKT

Inmiddels lijkt, zo constateert Visser, bij de big four de bodem te zijn bereikt. “Ze hebben daar afscheid genomen van flink wat ervaren medewerkers en slaan weer jonkies in. Door starters aan te nemen, ruilen ze duur voor goedkoop. Ze moeten hun piramides weer vullen.” Heel anders ligt dat bij de 370 bij de SRA aangesloten kleine en middelgrote accountantskantoren, waarvoor De Wilde werkt. Bij deze kantoren bespeurt De Wilde een afgenomen belangstelling voor het aannemen van starters.

Of dit al in 2011 zal veranderen, is ongewis. De Wilde: “Maar ik verwacht wel dat de vraag naar deze groep met ingang van 2012 weer zal aantrekken.”

AA'S EN RA'S

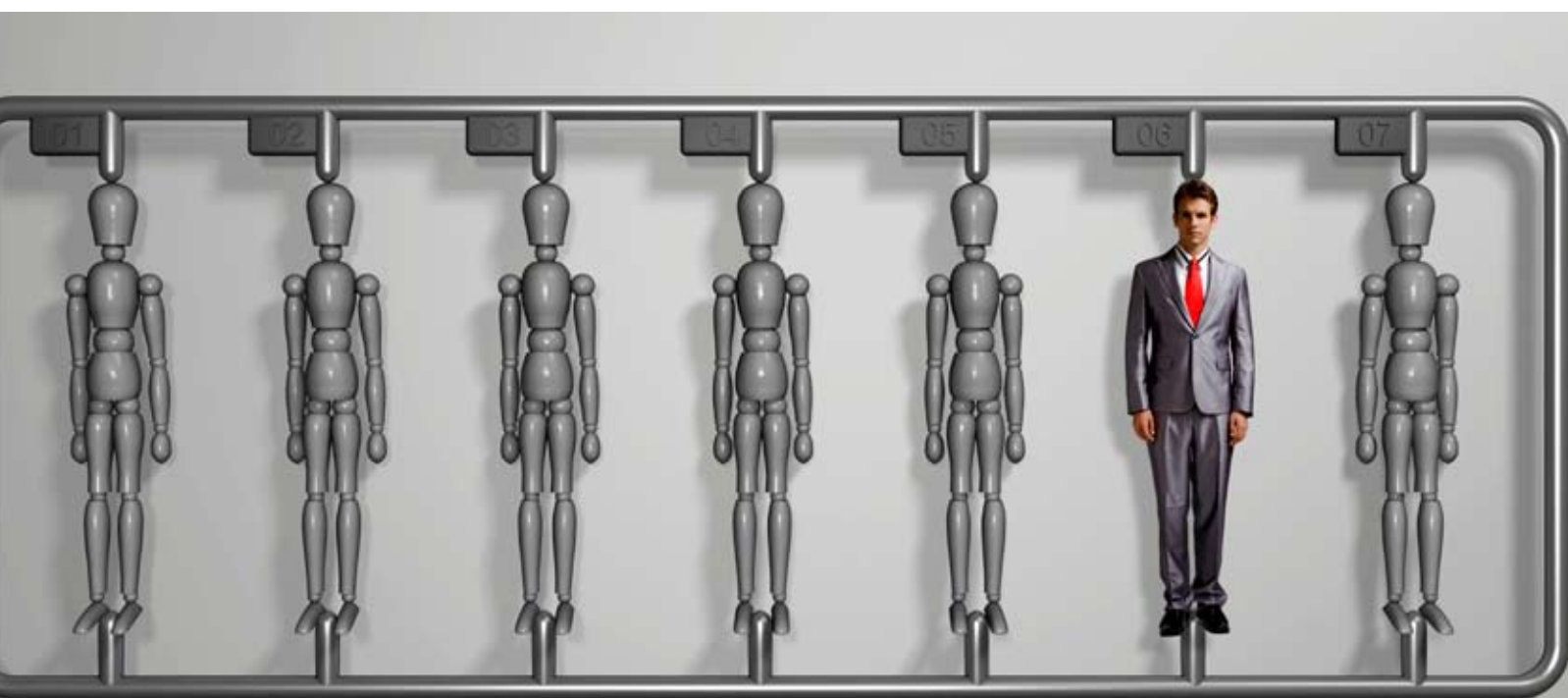
Nu al ziet hij dat bij de SRA-leden de vraag naar assistent-accountants stijgt. Dat is overigens niet een exclusieve aangelegenheid voor dit marktsegment. Zoals straks blijkt ligt de groep relatief jonge accountants die na een aantal jaren werkervaring een overstap wil maken naar een andere werkgever over de hele linie goed in de markt.

Binnen de branche zelf ziet De Wilde dat zowel gevorderde als zelfstandige assistent-accountants (met pakweg vijf of zeven jaar relevante werkervaring) steeds meer gewilde kandidaten zijn. Hij merkt weinig verschil tussen AA's en RA's. Daarbij plaatst De Wilde wel de kanttekening dat het in de huidige markt een kwestie is van ‘schoenmaker houd je bij je leest’. Dat wil zeggen dat een overstap van een controlepraktijk naar een samenstelpraktijk - en vice versa - lastig is. Voor assistent-accountants die in een zogenaamde gemengde praktijk hun ervaring hebben opgedaan zijn er wel weer meer mogelijkheden.

PRECIES PASSEN

Meer in het algemeenheid kun je zeggen dat werkervaring en nieuwe baan precies in elkaars verlengde moeten liggen voordat werkgevers een nieuwe medewerker aannemen. In de woorden van De Wilde: “Het moet precies passen.”

'LASTIG IS DE BEMIDDELING VOOR 'ZWARE' FUNCTIES.'

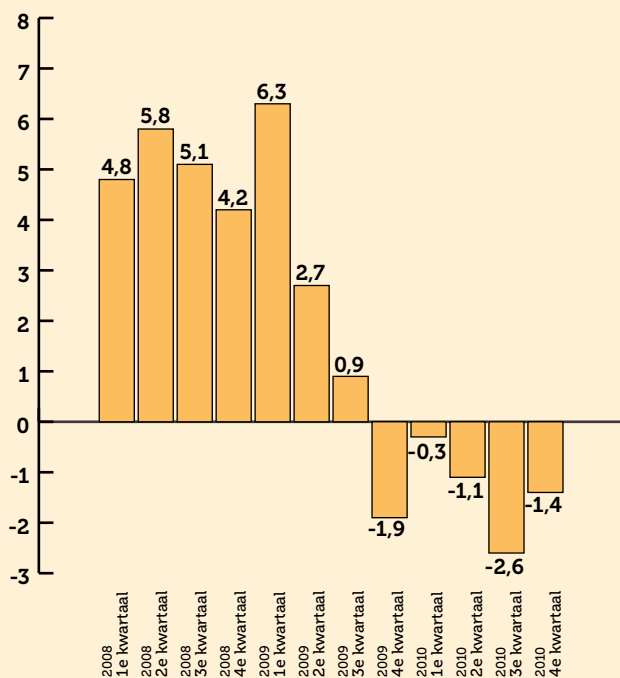

DALENDE OMZETTEN

Na een moeilijk 2010, waarin de vraag met -1,3 procent terugliep, wacht dit jaar een **arzelend herstel** voor de accountancy en administratieve dienstverlening. Het ING Economisch Bureau verwacht voor 2011 een stijging van één procent en voor 2012 een stijging van twee procent, waarmee de omzetontwikkeling op hetzelfde niveau komt als in 2009. Ferdinand Nijboer van het ING Economisch Bureau: "Enerzijds stijgt de vraag naar (transactie gerelateerde) advisering vanwege de aantrekkelijke bedrijvigheid, waar ook het fiscale werk bij aanhaakt. Anderzijds kampt de controlepraktijk met aanhoudende prijsconcurrentie."

Naast de conjuncturele component ziet Nijboer ook **structurele veranderingen**: "De voortgaande automatisering van administratief en samenstellend werk zetten, naast de kritische houding van klanten, druk op de omzet." Dit heeft ook gevolgen voor het soort werk dat van accountants (met name in het mkb) wordt verwacht. Nijboer: "Er zal behoefte ontstaan aan een ander type accountant. Eentje die meer communicatief is ingesteld en vooral advieskwaliteiten heeft. Ik begrijp dat daar in de opleiding nog weinig aandacht voor is. Dat zal wel moeten veranderen."

Omzetontwikkeling accountancy-/administratieve dienstverlening

Bron: CBS

Dat was ruim drie jaar geleden wel anders; werkgevers konden toen niet al te veeleisend zijn. Maar de tijden zijn veranderd en dat merk je vooral aan het feit dat 'de markt veel kieskeuriger is geworden'.

Lastig is de bemiddeling voor 'zware' functies. "Het gebeurt nog wel", zegt De Wilde, "maar dan moet men heel zeker zijn voordat men met elkaar in zee wil gaan."

'EEN GROEIENDE GROEP KANDIDATEN WIL OVERSTAPPEN NAAR HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF'

RONALD DE ZOETE: 'EEN RA IS OVER HET ALGEMEEN MINDER GOED IN BOEKHOUDEN. DAAROM GEVEN WERKGEVERS DE VOORKEUR AAN EEN REGISTERCONTROLLER.'

Alleen als men absoluut zeker is, kan het. Een aantal jaren geleden nam men in geval van twijfel nog wel een risico. Maar dat is nu niet meer zo".

GEDWONGEN AFSCHEID

Of er zich als gevolg van de recessie meer sollicitanten via de SRA hebben gemeld, kan De Wilde niet zeggen. SRA heeft namelijk sinds februari 2010 een nieuwe vacaturesite. Dat heeft ertoe geleid dat zich extra kandidaten meldden. Daardoor is het moeilijk vast te stellen of de groei van het aantal sollicitanten te danken is aan economische omstandigheden of aan de populariteit van de nieuwe site.

Wel signaleert De Wilde dat er zich vanuit de big four meer kandidaten bij SRA aandienen. Sommige van deze kandidaten zijn officieel al bij hun vorige werkgever vertrokken. Vaak ook is dat nog niet het geval. Dan is de kandidaat formeel nog wel werkzaam bij het kantoor, terwijl het - vaak gedwongen - afscheid heel dichtbij is.

POSITIEVE KEUZE VOOR MKB

Daarnaast ziet De Wilde een groeiende groep kandidaten die vanuit een positieve keuze de overstap naar het midden- en kleinbedrijf willen wagen. Hij verklaart die populariteit uit een aantal aspecten. Hij denkt daarbij aan de grotere diversiteit van werkzaamheden en aan het intensievere, en veel concretere contact dat de accountant in het mkb doorgaans heeft met de ondernemer. Ook heeft De Wilde de indruk dat kandidaten verwachten dat zij de balans tussen werk en privé beter kunnen bewaken bij een kleiner kantoor dan bij een van de big four.

Overigens trekt over het geheel genomen dit jaar binnen de accountancy de vraag naar accountants op alle niveaus weer licht aan. Dat staat tegenover een forse daling in 2010. Erik Kolthof, competence director Finance van het in detachering, interim-management en werving & selectie gespecialiseerde Yacht: "De marktgegevens van Nielsen laten zien dat vorig jaar die vraag met liefst dertig procent daalde. In het eerste kwartaal van 2011 was er een kleine stijging van vier procent."

KIESKEURIG BEDRIJFSLEVEN

Accountants die een baan zoeken binnen het bedrijfsleven worden eveneens geconfronteerd met uiterst kieskeurige werkgevers. Ronald de Zoete van het in werving & selectie, uitzending en detachering van

financiële professionals gespecialiseerde Robert Half International constateert: “Er zijn sinds de kredietcrisis veel meer financiële specialisten beschikbaar gekomen. Daardoor hebben werkgevers een veel ruimere keuze. Dus gunnen zij zich de tijd en zoeken ze net zo lang tot ze de kandidaat hebben gevonden die precies binnen het profiel past.”

Als voorbeeld noemt De Zoete RA's die na een carrière bij een van de big four vervolgens als controller willen gaan werken in het bedrijfsleven. Een aantal jaren geleden was dat een redelijk makkelijke overstap. “Vroeger gaven werkgevers zulke kandidaten de gelegenheid zich in de praktijk verder te specialiseren. Nu vinden ze het toch wel een groot bezwaar dat een RA over het algemeen minder goed is in boekhouden. Daarom geven ze de voorkeur aan een registercontroller, die zijn nu ook ruimschoots beschikbaar. Werkgevers letten strak op de criteria; ze eisen dat ervaring en competenties van de kandidaat exact aansluiten op wat zij vragen.”

DRINGEN AAN DE TOP

De situatie in het hogere segment vat De Zoete samen als: “Het is dringen aan de top. Voor de ervaren veertiger, een RA met pakweg vijftien jaar ervaring, is het heel moeilijk om een nieuwe baan buiten de accountancy te vinden.”

Johan Visser ziet het voor de ervaren RA's nog somberder in: “Die markt zit op slot. Vooral de echt ervaren generalisten met meer dan vijftien jaar ervaring zijn een probleem. Die zijn gewoon te duur. In tijden van hoogconjunctuur lette men daar niet zo. Maar na de reorganisaties van de afgelopen jaren houdt men de kosten heel goed in de gaten. De enige uitzondering vormen ervaren RA's die een bepaald specialisme goed beheersen, zoals IFRS en SOx. Naar hen blijft nog wel vraag bestaan.”

ERIK KOLTHOF (YACHT): 'JE HOEFT GEEN MEDELIJDEN TE HEBBEN MET ACCOUNTANTS. ZE KOMEN ALLEMAAL GOED TERECHT.'

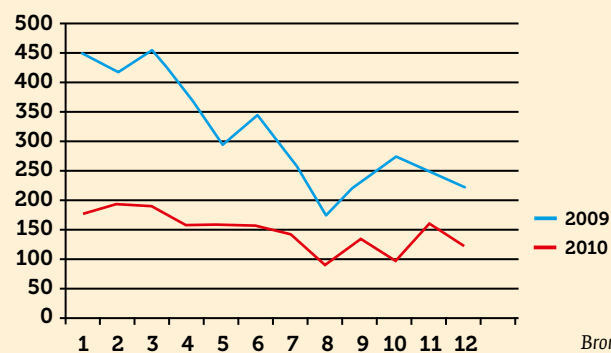
BRANCHEVERSCHILLEN

Er mag dan sprake zijn van een kentering in de vraag naar **accountants** (+4 procent in het eerste kwartaal van 2011). Wanneer het gaat om **'financieel specialisten'** (waarvan accountants slechts een onderdeel vormen) zijn de cijfers minder florissant.

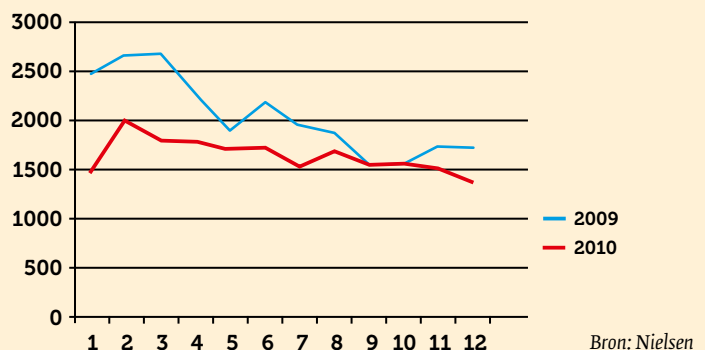
Yacht constateert op basis van cijfers van Nielsen dat de vraag naar financieel specialisten in het eerste kwartaal van 2011 is gedaald met vijftien procent. Maar dat is minder dramatisch dan in 2010. Toen bedroeg de krimp over het hele jaar twintig procent.

Overigens zijn er grote **verschillen per branche**. Bij overheid en zorg was er dit eerste kwartaal een afname van de vraag met respectievelijk -26 en -45 procent. Maar de vraag vanuit de industrie en financiële dienstverlening steeg met respectievelijk vijf en 21 procent.

Ontwikkeling aantal finance printvacatures 2009–2010

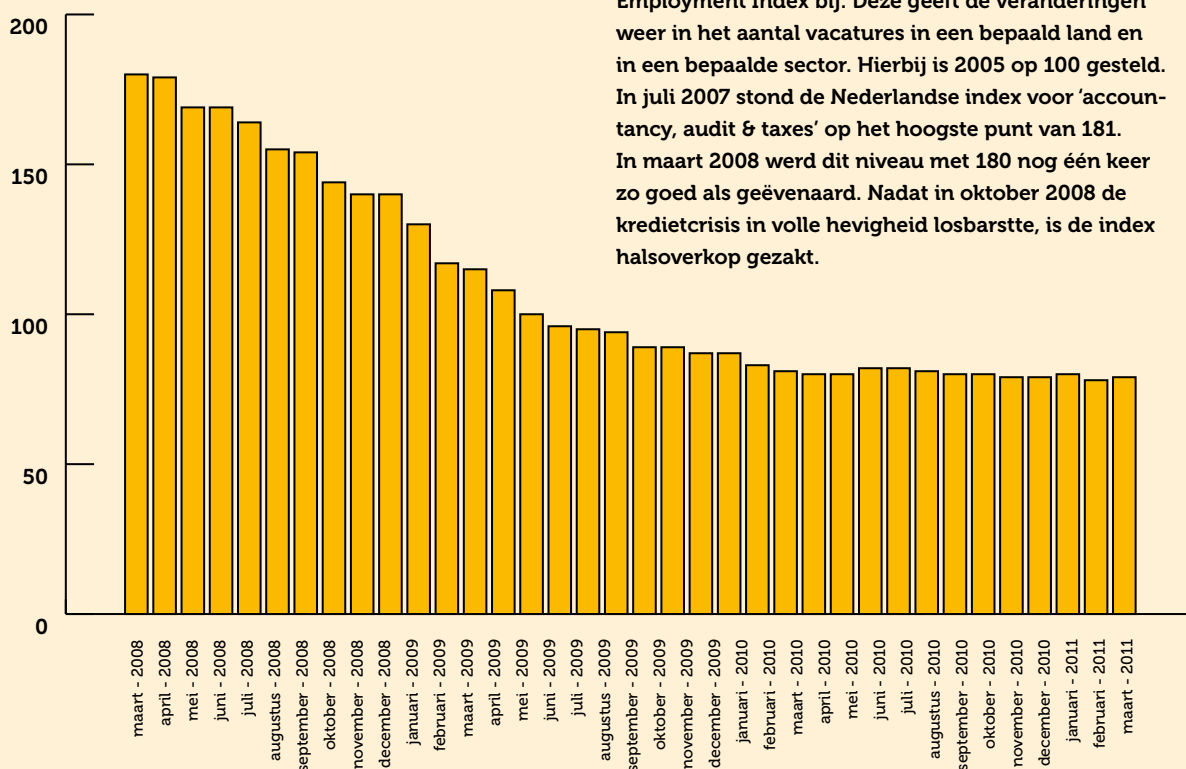
Ontwikkeling aantal finance online vacatures 2009–2010

MONSTER EMPLOYMENT INDEX

Illustratief zijn ook de cijfers Monsterboard. Deze online carrièresite houdt de zogenaamde Monster Employment Index bij. Deze geeft de veranderingen weer in het aantal vacatures in een bepaald land en in een bepaalde sector. Hierbij is 2005 op 100 gesteld. In juli 2007 stond de Nederlandse index voor 'accountancy, audit & taxes' op het hoogste punt van 181. In maart 2008 werd dit niveau met 180 nog één keer zo goed als geëvenaard. Nadat in oktober 2008 de kredietcrisis in volle hevigheid losbarstte, is de index halsoverkop gezakt.

Bron: Monsterboard

JOHAN VISSER: 'DE ECHT ERVAREN GENERALISTEN MET MEER DAN VIJFTIEN JAAR ERVARING ZIJN GEWOON TE DUUR.'

TWEDESTAPPERS

Veel beter is de 'prijs-kwaliteitsverhouding' van de zogeheten tweedestappers. Volgens Visser liggen vooral gevorderde assistenten met pakweg vier tot zeven jaar ervaring goed in de markt. "Die hebben redelijk wat ervaring en zijn nog niet te duur."

Erik Kolthof van Yacht ziet een vergelijkbare ontwikkeling. "De vraag naar assistent controllers verdubbelde in het eerste kwartaal van 2011 ten opzichte van de vraag in 2010. Organisaties hebben blijkbaar weer meer behoefte aan de instroom van jonge potentials die al over enige ervaring beschikken en dus snel inzetbaar zijn. Voorlopig hebben ze liever geen schoolverlaters, want daar moeten ze te veel in investeren voordat die iets opleveren."

De Zoete van Robert Half International zegt dat bij de tweedestappers vooral de AA veelgevraagd is. "Een jonge AA die vanuit de accountancypraktijk naar het bedrijfsleven wil overstappen kunnen wij direct plaatsen. Die ervaring binnen de accountancy is een mooie opstap. Dit soort mensen zijn goed in boekhouden en ze

kunnen een jaarrekening samenstellen. Dat wil de klant: minder theorie en meer praktijk."

GEKKIGHEID VERDWENEN

Kolthof verwacht dat over de gehele linie de vraag naar accountants zal toenemen. "2010 was een echt krimpjaar en dat zal dit jaar beslist niet zo zijn. Het bedrijfsleven heeft de afgelopen jaren gereorganiseerd en méér met minder gedaan. Dan richt men zich vooral op de standaard financiële activiteiten. Nu er weer meer business is, is er ook meer behoefte aan vooruitkijken en dat heeft ook zijn effecten op de vraag naar financiële specialisten."

De situatie op de arbeidsmarkt mag dan verkild zijn, met als gevolg geringere vraag en lagere tarieven, het is allemaal relatief, stelt Kolthof. "Je hoeft beslist geen medelijden te hebben met accountants. Ze komen allemaal goed terecht en verdienen nog steeds een heel goed inkomen. Maar het is niet meer zo dat de bomen tot in de hemel groeien. De sector staat weer met beide benen op de grond. Er wordt weer gewerkt tegen normale tarieven. De gekkigheid is verdwenen." □

Meer op
Accountant.nl
(Carrière, dossier
Arbeidsmarkt)